

EXAMEN KEUZEDEEL
VERRIJKING LEERVAARDIGHEDEN
Code: K0440

1. VERANTWOORDING EN INFORMATIE VOOR DE ORGANISATIE

Versie 1.0
31.05.2016

INHOUD

Inleiding	3
Vorbereiding op het examen	3
Het examen	5
Cesuur	6
Afronding	7
BIJLAGE EXAMENDOCUMENTEN	8
BIJLAGE 1a – LOGBOEK (STUDENT) LEERVAARDIGHEDEN	9
BIJLAGE 2 - SCORELIJST (T.B.V de ASSESSOR) EINDGESPREK	10
BIJLAGE 3 - SCORETABEL/BESLISMODEL	11
BIJLAGE 4 – UITSLAGFORMULIER (IN TE VULLEN DOOR DE SCHOOL/EXAMENORGANISATIE).....	12
BIJLAGE 5 - EXAMENMATRIJS	13
BIJLAGE 6 - RUBRICS.....	14

Colofon:

Dit examendocument (bestaande uit 3 delen) is tot stand gekomen door de werkgroep Examinering Platform Entree – project Professionalisering Examenfunctionarissen Fase 3 - MBO-Raad onder begeleiding van Jonne van Diggele (JVD-Onderwijsadvies) en Mariet Claessens (Claessens SparringPartner).

Inleiding

Dit document is bedoeld voor de onderwijs- en examenorganisatie die het keuzedeel 'Verrijking Leervaardigheden' gaat verzorgen en examineren, informatie over het examen en de voorbereiding daarop. Tevens is dit document bedoeld als verantwoording.

Het keuzedeel (Verrijking Leervaardigheden, code K0440) is gekoppeld aan de opleiding voor Entree, Kwalificatiedossier (crebo 23110) en alle bijbehorende profielen.

Het keuzedeel heeft één kerntaak met één werkproces: D1-K1-W1: Vergroten van leervaardigheden en vakkennis. Het keuzedeel wordt inhoudelijk gevuld met drie vakgerichte of generieke modules die zijn goedgekeurd door het Platform Entree.¹

Vorbereiding op het examen

Ter voorbereiding op het examen voor het keuzedeel Verrijking leervaardigheden is het essentieel dat studenten tijdens het werk aan het keuzedeel begeleid worden in het herkennen en verwoorden van leervaardigheden bij zichzelf. Ter ondersteuning daarvan is een logboek ontwikkeld dat de basis levert voor het afsluitende examen.

Hieronder volgt een toelichting op:

- de bewerking van de leervaardigheden in het keuzedeel ten behoeve van de onderwijsuitvoering;
- het logboek;
- de keuzes voor en vormgeving van het afsluitende examen.

De leervaardigheden

Zowel voor het onderwijs als het examen was vanaf het begin het uitgangspunt: 'Houd het simpel'. Het keuzedeel bevat 10 leervaardigheden. Dat moest een overzichtelijker aantal worden.

Door sommige leervaardigheden te combineren konden ze worden teruggebracht tot 6. Die zijn geordend in 2 clusters met elk 3 leervaardigheden.

Leervaardigheden in het keuzedeel	Clusters en leervaardigheden voor onderwijs en examen
<ol style="list-style-type: none">1. Inzicht hebben/verkrijgen in persoonlijke eigenschappen en kwaliteiten2. Weten wat zelfreflectie is3. Feedback vragen4. Leren van fouten5. Aandachtig luisteren	<p>Cluster Jezelf kennen / jezelf ontwikkelen</p> <ol style="list-style-type: none">1. Jezelf kennen, benoemen van sterke en zwakke punten2. Feedback vragen en leren van je fouten3. Omgaan met gemaakte fouten, fouten maken is niet erg
<ol style="list-style-type: none">1. Doelen formuleren2. Planning maken hoe doel te behalen3. Voortgang bijhouden met tussenstappen4. Belemmeringen en ontwikkeling verwoorden5. Begeleiding, hulp inschakelen	<p>Cluster Plannen en organiseren</p> <ol style="list-style-type: none">4. Doelen formuleren5. Planning maken en hulp / begeleiding vragen6. Voortgang bijhouden, verwoorden ontwikkeling en belemmeringen

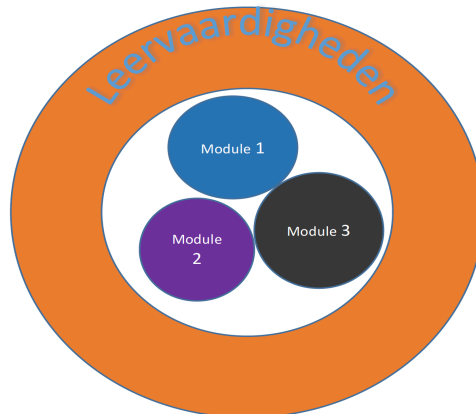
¹ Zie voor de lijst met modules en bijbehorende servicedocumenten:

<https://www.mboraad.nl/platforms-projecten/platform-entree/keuzedeel-verrijking-leervaardigheden>

De leervaardigheden in relatie tot de modules

Het keuzedeel gaat over het (verder) ontwikkelen van leervaardigheden. De student ontwikkelt die leervaardigheden (verder) tijdens het werken aan drie modules (deze modules zijn door de school geselecteerd uit de eerder genoemde lijst van goedgekeurde modules). De groei in de leervaardigheden is onderwerp van het examen. De modules zijn het middel waarmee die groei tot stand komt. De beheersing van de inhoud van de modules is echter GEEN onderdeel bij het afsluitende examen.

De leervaardigheden zijn de schil waarmee de leerling aan de inhoud van de modules werkt. Versterking en verrijking van die schil is het doel van het keuzedeel.



Begeleiding in de ontwikkeling van de leervaardigheden bij de modules

Meestal zal een vakdocent samen met leerlingen aan een module werken. In combinatie met dit keuzedeel betekent het dat de vakdocent niet alleen de inhoud van de module begeleidt, maar ook met de leerlingen samen aandacht moet besteden aan de leervaardigheden die daarbij nodig zijn.

Om dat te faciliteren is ontwikkeld:

- een logboekje voor de student
- twee rubrics voor de meting van de clusters van leervaardigheden op een 4-puntsschaal (zie bijlage).

Tijdens het werken aan iedere module, zowel bij het begin (1^e of 2^e week van de module) als aan het einde van de module legt een student in het logboekje vast hoe hij zichzelf scoort op de leervaardigheden. Voor het vastleggen van de score op de leervaardigheid maakt de student gebruik van de rubrics.

Hij beschrijft tevens per leervaardigheid één voorbeeld van de beginsituatie en één voorbeeld van de eindsituatie.

Attentie!

- Vakdocenten zijn niet altijd erop ingesteld met studenten deze leervaardigheden te bespreken. Ze kunnen zelf het beste aangeven wat ze nodig hebben om die rol te vervullen en studenten te kunnen begeleiden bij gebruik van het logboekje en de rubrics.
- Aan het eind van de module geeft de vakdocent in het logboekje aan of een student heeft deelgenomen aan de module en deze heeft afgerond. Het gaat niet over de vraag of er een voldoende of onvoldoende behaald is op de module.
- De SLB'er speelt uiteraard ook rol bij het begeleiden van de student in het ontwikkelen van de leervaardigheden.

Portfolio

Tijdens het werk aan het keuzedeel, dat wil zeggen het doorlopen van 3 modules, bouwen studenten een portfolio op. Dat is de basis voor het eindgesprek.

Om deel te kunnen nemen aan het examen, bevat het portfolio:

- Per module (3 in totaal dus) door student ingevulde logboekjes met scores en voorbeelden van de leervaardigheden van zowel de begin als de eindsituatie;
- Per module, een ingevulde en door student en docent ondertekende verklaring van deelname aan de module;
- Een bewijsstuk waaruit blijkt dat de module echt is doorlopen (bijvoorbeeld een eindtoets, of eindopdracht (ongeacht de uitslag), presentielijst met paraaf docent, etc.).

Rollen bij het keuzedeel: Begeleider van het leerproces, beoordelaar van het eindresultaat

Docenten zijn in verschillende rollen bij de uitvoering en afsluiting van het keuzedeel betrokken.

- De begeleidende rol, waarbij de docent leerlingen ondersteunt bij de ontwikkeling van de leervaardigheden.
- De rol van vakdocent die het leerproces van de vakinhoud van de modules stuurt.
- De rol als beoordelaar/assessor, waarbij de docent bepaalt of er groei in leervaardigheden heeft plaatsgevonden en voldaan is aan de andere vereisten om te slagen voor het keuzedeel.

Deze rollen kunnen door meerdere docenten worden vervuld. De SLB-er heeft vaak de begeleidende rol, terwijl de vakdocent zich vooral concentreert op het vak. Bij dit keuzedeel wordt van vakdocenten méér dan dat gevraagd. Al dan niet in samenspraak met de SLB-er is het hun taak tijdens de module naast de vakinhoud óók aandacht te besteden aan het leerproces van elke leerling. Het logboekje, waarin leerlingen een voorbeeld van elke leervaardigheid tijdens het werk aan de module noteren, is het hulpmiddel.

Begeleiding en beoordeling moet op een naar derden te verantwoorden manier van elkaar gescheiden zijn. Wie beoordeelt en op welke wijze de scheiding tussen begeleiding en beoordeling geregeld wordt, bepaalt elke school zelf.

Aanbrengen van die scheiding kan op verschillende manieren:

- Een SLB-er voert het eindgesprek en beoordeelt. Hij examineert de studenten van een collega SLB-er en niet zijn eigen leerlingen.
- Toepassing van het 4-ogen principe. De 'eigen' SLB-er en een collega voeren samen het eindgesprek en beoordelen.
- Varianten hierop zijn mogelijk.

Om de onafhankelijk te borgen kan tevens met steekproeven worden gewerkt: zowel wat betreft aanwezigheid van een tweede beoordelaar bij het eindgesprek, of een tweede beoordelaar van de portfolio's. Ook dit is een keuze van de school.

Het examen

Dit keuzedeel wijkt af van wat gebruikelijk is omdat de inhoud ervan, leervaardigheden, samen gaat met het werk aan 3 modules. Dat heeft consequenties voor wat in het afsluitende examen wel en wat niet aan bod komt.

Inhoud van het examen: de ontwikkeling van leervaardigheden

In de examinering van het keuzedeel Verrijking Leervaardigheden gaat het om of de student voldoet aan het in het keuzedeel vermelde resultaat na het doorlopen van de drie modules.

Dat resultaat is:

De regie over het eigen leerproces en de kennis en vaardigheden voor het gekozen beroep of de gekozen sector zijn toegenomen.

Beheersing modules

Voor studenten is het wel van belang of de module eindigt met een Goed, Voldoende of Onvoldoende. Daarom kan een certificaat van de school of een externe instantie worden uitgereikt. Bovendien kan dit voor de leerling een belangrijke en motiverende beloning zijn.

Voor de afsluiting van het keuzedeel telt dat resultaat, c.q. het certificaat niet mee. Die afsluiting hoeft ook niet meegenomen te worden in een verantwoording voor de inspectie. Dat is wel het geval voor de examinering van het keuzedeel wat betreft de leervaardigheden.

Vorm van het examen

'Houd het simpel' was zoals al eerder gezegd, vanaf het begin leidend voor de keuze van een examenvorm. Dat betekende geen uitgebreide vastlegging van informatie en/of administratie en ingewikkelde procedures. Gekozen is voor een portfolio eindgesprek.

De student licht aan de hand van voorbeelden uit het portfolio toe dat hij zich op tenminste 4 leervaardigheden ontwikkeld heeft.

Het portfolio bevat:

- Per module een ingevuld logboekformulier.
 - De student vult deze formulieren zelf in en noteert een begin- en eindscore op de leervaardigheden en geeft een voorbeeld. Hij gebruikt voor de score de rubrics omschrijving van de leervaardigheden.
- Per module een bewijsstuk voor deelname aan de module.
 - Dit bewijs is ook ondertekend door de vakdocent van de module. Het behalen van de module is geen voorwaarde voor deelname aan het examen van het keuzedeel.

Het eindgesprek:

- De assessor heeft voorafgaand aan het eindgesprek het portfolio van de student ontvangen. Het portfolio is op volledigheid gecontroleerd (door slb'er, examenbureau, nader door de school te bepalen).
- De assessor stelt verhelderende vragen over de ontwikkeling op de leervaardigheden. Op basis daarvan valideert hij de begin- en eindscore van de student of past deze aan. De vragen die hij stelt over de leervaardigheden zijn gebonden aan de context van de gevolgde modules.
- De assessor stelt vast of er daadwerkelijk sprake is van een juiste zelfbeoordeling en ontwikkeling. Er is sprake van groei als de eindscore hoger ligt dan de beginscore (bijvoorbeeld beginscore 2 en eindscore 3, of beginscore 1 en eindscore 2). De eindscore hoeft dus niet de hoogste score van de rubric (een 4) te zijn.
- Het gesprek duurt 15 à 20 minuten.

Cesuur

Voor het behalen van het keuzedeel (score Voldoende):

- Heeft de student op tenminste 4 leervaardigheden vooruitgang kunnen aantonen.
- De ontwikkeling op deze leervaardigheden is binnen meer dan één module aangetoond.
- Op basis van de scoretabel/beslismodel (zie bijlage) worden de behaalde resultaten omgezet naar een eindbeoordeling: Onvoldoende/Voldoende/Goed

Afronding

De assessor levert de ingevulde en ondertekende scorelijst samen met het ingevulde uitslagformulier in bij de examenorganisatie van de onderwijsinstelling.

BIJLAGE EXAMENDOCUMENTEN

1. Logboek
2. Scoreformulier portfoliogesprek
3. Score tabel/beslismodel
4. Uitslagformulier
5. Examenmatrijs
6. Rubrics leervaardigheden

BIJLAGE 1a – LOGBOEK (STUDENT) LEERVAARDIGHEDEN

LOGBOEK

Naam			Naam module			Startdatum		
Cluster 1: Plannen en organiseren								
1. Doel(en) formuleren	<i>Hier voorbeeld noemen begin</i>			<i>Score begin</i>				
	<i>Hier voorbeeld noemen eind</i>			<i>Score eind</i>				
2. Planning maken en hulp vragen								
3. Planning / voortgang in de gaten houden								
Cluster 2: Jezelf kennen en ontwikkelen								
4. Jezelf kennen								
6. Omgaan met fouten								
7. Omgaan met feedback, kritiek, luisteren								

BIJLAGE 1b – BEWIJS VAN DEELNAME AAN MODULE

Deelname en afronding module	ja / nee	door (vak)docent:.....
Handtekening en datum	Student d.d.	(Vak)docent d.d

BIJLAGE 2 - SCORELIJST (T.B.V de ASSESSOR) EINDGESPREK

Scorelijst portfolio eindgesprek				
Leervaardigheden:	Beginscore: 1-2-3-4 ²	Eindscore: 1-2-3-4	Groei: Ja = 1 Nee=0	Aangetoond bij module (s): Nr (x ³):..... Nr (x)..... Nr (x).....
Cluster 1 - Plannen en organiseren				
Leervaardigheid 1 Doelen formuleren	<i>student</i> ⁴	<i>student</i>		Hier het nummer van de module(s) noteren waar voorbeeld/vast- stelling van resultaat op van toepassing is
	<i>beoordelaar</i> ⁵	<i>beoordelaar</i>		
Leervaardigheid 2 Planning maken en hulp vragen				Idem zie hierboven
Leervaardigheid 3 Voortgang in de gaten houden				
Cluster 2 - Jezelf kennen en ontwikkelen				
Leervaardigheid 4 Jezelf kennen				
Leervaardigheid 5 Omgaan met fouten				
Leervaardigheid 6 Omgaan met feedback				
TOTAAL AANTAL PUNTEN				

Datum:

Naam en handtekening beoordelaar:

² Zie de scores in de betreffende rubrics lijsten

³ Hier het nummer van de module invullen conform de lijst van de MBORaad/Platform Entree
<https://www.mboraad.nl/platforms-projecten/platform-entree/keuzedeel-verrijking-leervaardigheden>

⁴ De beoordelaar neemt het student oordeel uit het logboekformulier van de student.

⁵ De beoordelaar vult de blauw gearceerde cellen (begin-, eindscore, groei, aangetoond bij welke modules) in met eigen oordeel uit het portfolio-eindgesprek.

BIJLAGE 3 - SCORETABEL/BESLISMODEL

Scoretabel/beslismodel

Leervaardigheden		Modules	Resultaat
< 4 leervaardigheden groei aangetoond	EN	Deelname aan 3 of minder modules aangetoond	O
4 leervaardigheden groei aangetoond, verdeeld over 2 of meer modules	EN	Deelname aan 3 modules aangetoond	V
> 4 leervaardigheden groei aangetoond, verdeeld over 2 of meer modules	EN	Deelname aan 3 modules aangetoond	G

BIJLAGE 4 – UITSLAGFORMULIER
(IN TE VULLEN DOOR DE SCHOOL/ EXAMENORGANISATIE)

UITSLAGFORMULIER

Examenkandidaat:	
Naam	
ID nummer	
Student nummer	

Examen:	
Opleiding	Entree (crebo KD 23110)
Profiel (crebo.....)
Keuzedeel en code	Verrijking Leervaardigheden, K0440
Examenvorm	Portfolio eindgesprek
KD versie	2016
Interne examencode van de opleiding	

Examenuitslag:		
Kerntaak/werkproces	Punten:	Resultaat: ⁶
<ul style="list-style-type: none"> D1-K1-W1: Vergroten van leervaardigheden en vakkennis 		
Modules	Deelnamebewijs	
Module: ⁷ ..	Ja/nee	
Module:..	Ja/nee	
Module:..	Ja/nee	
Resultaat op het keuzedeel: O - V - G		

EXTRA OPTIE:

Onderstaande gegevens kunnen worden ingevuld en desgewenst door de school op een afzonderlijke bijlage van het diploma/resultatenlijst van de student worden vermeld.

NB: het behalen van een certificaat is geen vereiste voor het behalen van het keuzedeel.

Module	Naam behaald certificaat: (indien van toepassing)	Uitgave door school/branche etc.

⁶ Zie scoretabel voor omzetting van scores naar resultaat

⁷ Hier nummer en omschrijving van de modules gebruiken conform de lijst van de MBO-Raad/Platform Entree

BIJLAGE 5 - EXAMENMATRIJS

EXAMENMATRIJS KEUZEDEEL VERRIJKING LEERVAARDIGHEDEN

Werkproces/kerntaak	Examenvorm	Aantal punten maximaal	cesuur
D1K1W1 <ul style="list-style-type: none"> • Leervaardigheid 1 • Leervaardigheid 2 • Leervaardigheid 3 • Leervaardigheid 4 • Leervaardigheid 5 • Leervaardigheid 6 	Portfolio eindgesprek	1 1 1 1 1 1	
Totaal		6	4
<i>Voorwaardelijk: in het portfolio aanwezig</i>	<i>Ingevulde logboeken (3x)</i>	3	3
	<i>Bewijze van deelname aan de modules</i>	3	3

Cluster 1 Plannen en organiseren

	1 <i>Geen tot enig besef hebben van wat gevraagd wordt. In de praktijk uitvoeren lukt niet.</i>	2 <i>Oriënteren op. Het lukt soms.</i>	3 <i>Gericht werken aan. Uitvoering is bijna conform bedoeld</i>	4 <i>Eigen maken. Er is sprake van routine en juiste uitvoering.</i>
Leervaardigheden:				
• Doelen formuleren	Ik stel geen doelen voor mezelf. Ik zie wel wat er op mij af komt.	Soms heb ik wel een idee wat ik wil bereiken. Maar dan weet ik niet hoe ik dat moet aanpakken.	Ik weet wel wat ik wil bereiken, maar soms is het nog lastig om te bedenken hoe ik dat moet doen.	Als ik iets wil bereiken dan bedenk ik ook hoe ik dat ga doen.
• Planning maken en hulp vragen	Ik maak nooit een planning. Het lukt mij niet. Ik kan niet inschatten hoe lang het duurt om iets uit te voeren. Ik vraag geen hulp.	Het maken van een planning vind ik lastig. Ik heb hier veel hulp bij nodig. Ik kan soms de tijd inschatten van wat ik moet doen.	Ik probeer mijn werk te plannen en kan dit met weinig hulp doen. Meestal lukt het om de tijd goed in te schatten hoe lang iets duurt. Soms vraag ik hulp.	Ik plan mijn werk zelfstandig. Ik laat mijn planning checken (door begeleider). Mijn inschatting hoe lang ik met iets bezig ben, klopt (bijna) altijd.
• Voortgang in de gaten houden. Evalueren	Ik hou geen voortgang bij en kom daarom afspraken met mijzelf of anderen meestal niet na.	Ik kijk af en toe of ik mijn planning volg. Ik vind het lastig om het te verbeteren, aan te passen.	Ik probeer mijn planning te volgen. Soms lukt het om een oplossing te bedenken hoe iets aan te passen als ik niet op schema lig.	Ik controleer regelmatig of ik op schema lig. Als ik achter raak, plan ik extra tijd in.

Cluster 2 – Jezelf kennen/ jezelf ontwikkelen

Leervaardigheden:	1 <i>Geen tot enig besef hebben van wat gevraagd wordt. In de praktijk uitvoeren lukt niet.</i>	2 <i>Oriënteren op. Het lukt soms.</i>	3 <i>Gericht werken aan. Uitvoering is bijna conform zoals bedoeld.</i>	4 <i>Eigen maken. Er is sprake van routine en juiste uitvoering.</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Jezelf kennen 	Ik heb geen duidelijk beeld van mijzelf, wat ik wil, wat ik kan.	Ik weet wel dat ik in sommige dingen goed of minder goed ben. Maar ik denk daar niet verder niet zo over na.	Ik kan sterke en zwakke punten van mijzelf noemen.	Ik weet wat ik wil en wat ik kan. Ik heb inzicht in mijn sterke en zwakke punten. Ik heb dit ook wel gecheckt bij mijn vrienden of begeleider.
<ul style="list-style-type: none"> • Omgaan met fouten 	Ik leer niet van mijn fouten. Het gebeurt vaak dat ik dezelfde fout maak. Ik word dan wel boos op mezelf of op andere mensen.	Ik vind het vervelend om een fout te maken en wil dan zo snel mogelijk weer verder gaan. Ik vraag soms aan mijn begeleider/collega's hoe zij iets doen.	Ik probeer van een fout te leren. Ik vraag dan aan mijn begeleider of collega wat ik beter kan doen.	Ik wil leren van een fout. Ik vraag mezelf dan: wat ging er niet goed en hoe kan ik dat de volgende keer beter doen. Ik vraag tips aan mijn begeleider/collega's.
<ul style="list-style-type: none"> • Omgaan met feedback. Luisteren. 	Ik luister meestal niet naar wat anderen over mij zeggen. Ik gedraag mij niet anders door wat anderen over mij zeggen. Het kan zijn dat ik boos wordt op de anderen.	Ik luister soms naar wat anderen over mij zeggen. Ik gedraag mij af en toe anders door wat anderen over mij zeggen. Ik reageer geïrriteerd.	Ik luister vaak naar wat anderen over mij zeggen. Ik probeer mijn gedrag aan te passen aan wat de anderen over mij zeggen. Ik voel me soms aangevallen, maar wil ook leren iets anders te doen.	Ik luister naar wat anderen over mij zegt. Ik pas zoveel mogelijk mijn gedrag aan over datgene wat de anderen over mij zeggen. Ik wil ervan leren.